

A.Ravshanov

FALSAFA

darslik

**“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo‘jaligini mexanizatsiyalash
muhandislari instituti”
Milliy tadqiqot universiteti**

FALSAFA

darslik

Toshkent - 2025

UO‘K: 1(075.8)

KBK: 87я73

A.Ravshanov

Falsafa [Matn]: darslik / - T.: “PUBLISHING HIGH FUTURE”
OK nashriyoti, 2025. – 664 bet.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, Mirzo Ulug‘bek nomidagi Milliy universitet tomonidan 2024-yil 7-avgustda barcha nomutaxassis universitetlar uchun ishlab chiqilgan va tasdiqlangan yangi dastur asosida tayyorlangan. Ushbu darslik, falsafaning umumnazariy masalalari, uning mantiq, etika va estetikaga doir yo‘nalishlari bo‘yicha umumiy ma’lumotlarni, ushbu sohadagi asosiy qonunlar, kategoriyalar, tushunchalar va tamoyillarni muhtasari tarzda bayon qiladi.

Mazkur darslik barcha nomutaxassis yo‘nalishlar oliy o‘quv yurtlari talabalariga mo‘ljallangan. Kitob haqidagi taklif va mulohazalarni quyidagi manzilga yuborishingizni so‘raymiz:

ISBN:

©“PUBLISHING HIGH FUTURE” OK, 2025

KIRISH

Assalomu alaykum, aziz kitobxon!

Siz «Falsafa» faniga qadam qo'yganingiz uchun, sizni eng qadimiy, lekin eng zamonaviy ilmiy sohalaridan biriga kirishga taklif etamiz. Falsafa o'rganilishi kerak bo'lgan ilm faqatgina tarix yoki nazariy bilimlar to'plami emas, balki insonning o'zini, jamiyatini va uning atrofidagi olamni qanday anglashini, tushunishini shakllantiruvchi fandir. Har bir kishi uchun hayotning ma'nosi, o'zi va boshqalar bilan munosabatlari, dunyodagi o'rnini qanday bilishi kerakligi haqida o'ylash juda muhimdir. Falsafa shu kabi savollarni yoritadi.

Falsafa fani insoniyat tarixida ko'p ming yillik rivojlanish tarixini o'zida aks ettiradi. U o'zining murakkabligi, kengligi va har tomonlama tahlil qilish imkoniyatlari bilan ajralib turadi. Falsafaning bir nechta yirik yo'nalishlari mavjud, ular orasida mavjudotning mohiyati, axloq, tabiat, bilim va erkinlik kabi asosiy tushunchalar o'rganiladi. Falsafaning asosiy maqsadi, insonning dunyoqarashini kengaytirish, ma'naviy va axloqiy jihatdan yetuk, har bir voqea va hodisaga izchil yondashadigan, samarali qarorlar qabul qila oladigan shaxs sifatida shakllanishiga yordam berishdir.

Falsafaning jamiyatdagi ahamiyati nihoyatda katta. U nafaqat nazariy bilimlarni shakllantiradi, balki insonni jamiyatda qanday faoliyat ko'rsatish, boshqalar bilan qanday muloqotda bo'lish, qanday yuksak ma'naviy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish kerakligini o'rgatadi. Falsafa shuningdek, adolat, tenglik, erkinlik kabi universal qadriyatlarni jamiyatda qo'llab-quvvatlashga yordam beradi. Uning yordamida biz faqat o'zimizni emas, balki jamiyatni, atrofimizdagi insonlarni yaxshiroq tushunishga erishamiz.

Falsafaning vazifasi shundan iboratki, u insonga o'z hayotini yanada mazmunli, muvaffaqiyatli va baxtli o'tkazish uchun zarur bilimlar, ko'nikmalar va qarashlarni beradi. U o'zining amaliy jihatlari bilan ham jamiyatda o'zgarishlar va ijtimoiy taraqqiyotga ta'sir ko'rsatadi. Falsafa shuningdek, insonning axloqiy va ijtimoiy mas'uliyatini his etish, yuksak maqsadlar sari intilish, hayotdagi har bir voqea va hodisaga to'g'ri javob qaytarish kabi jihatlarni muhim deb hisoblaydi.

Shu bilan birga, falsafaning bizni har bir masalada chuqur fikrlashga undashi, oddiy va kundalik hayotdagi ko‘plab masalalarga falsafiy yondashuvni qo‘llashni o‘rgatishi muhimdir. Har birimiz hayotda duch keladigan turli qiyinchiliklar va muammolarni faqat intuitiv va emotsional qarorlar bilan emas, balki falsafiy tafakkur orqali hal qilishimiz mumkin. Bu jarayon bizni yanada ongli, harakatlarimizni mantiqiy va maqsadli ravishda boshqaradigan shaxs sifatida shakllantiradi.

Falsafa bizni qiyin savollarga javob topishga undaydi: «Hayotning ma’nosi nima»? yoki «Insonning vazifasi nima»? kabi masalalarga o‘z javoblarimizni topish uchun bizga bilim va yo‘l-yo‘riq beradi. Falsafaning maqsadi shundan iboratki, u insoniyatni fikrlarni erkin ifodalashga, turli qarashlarni qadrlashga va muhokama qilishga undaydi. Bu jarayon orqali insonning o‘zi va atrofdagi olamni yanada yaxshiroq anglashga erishiladi.

Biz ushbu kitobda falsafaning barcha sohalarini keng ko‘lamda, to‘liq tahlil qilishga harakat qilamiz. Har bir bo‘limda falsafiy qarashlar, g‘oyalar va yo‘nalishlarni o‘rganib, ularni bugungi kunda qanday amaliyotda qo‘llash mumkinligini ko‘rsatishga urinamiz. Shu tarzda, biz nafaqat falsafa fanining nazariy jihatlarini, balki uning kundalik hayotdagi ahamiyatini ham tushuntirishni maqsad qilganmiz.

Falsafa faqat o‘rganilishi kerak bo‘lgan fan emas, balki hayotning barcha jabhalariga to‘g‘ri yondashuvni o‘rgatadigan ajoyib bir vositadir. Boshqa ilmiy sohalar bilan birga, falsafa bizga to‘g‘ri yo‘lni topishda yordam beradi va bizni yuqori ma’naviy qadriyatlar sari yetaklaydi.

MUNDARIJA

KIRISH.....	3
1-MODUL. FALSAFA.....	5
1-mavzu FALSAFANING MOHIYATI VA JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O‘RNI.....	5
2-mavzu SHARQ FALSAFASINING MOHIYATI VA IJTIMOIY TARAQQIYOTDAGI O‘RNI.....	31
3-mavzu G‘ARB FALSAFASINING USTUVOR YO‘NALISHLARI VA ULARNING FAN TARAQQIYOTIGA TA’SIRI.....	58
4-mavzu BORLIQ FALSAFASI (ONTOLOGIYA).....	97
5-mavzu RIVOJLANISH FALSAFASI.....	130
6-mavzu BILISH FALSAFASI.....	155
7-mavzu MANTIQ.....	203
8-mavzu JAMIYAT FALSAFASI.....	272
9-mavzu TARIX FALSAFASI, SIVILIZAT-SIYA VA MADANIYAT.....	323
10-mavzu INSON FALSAFASI (FALSAFIY ANTROPO- LOGIYA).....	361
11-mavzu QADRIYATLAR FALSAFASI.....	421
12-mavzu ETIKA.....	475
13-mavzu ESTETIKA.....	522
2-MODUL. GLOBAL JARAYONLAR DIALEK-TIKASI....	568
14-mavzu GLOBAL JARAYONLAR VA BARQAROR TARAQQIYOT FALSAFASI.....	568
15-mavzu KORRUPSIYANING MOHIYATI, OQIBATLARI VA UNGA QARSHI KURASH MEXANIZM- LARI.....	627
XULOSA	661

Bosishga ruxsat etildi: 24.09.2025-yil
Bichimi 60x84^{1/16}. «Times New Roman»
garniturada raqamli bosma usulda chop etildi.
Shartli bosma tabog'i 41.5. Adadi 100. Buyurtma № 46-09
Тел.: (99) 817 44 54
Guvohnoma reyestr № 219951
“PUBLISHING HIGH FUTURE” OK nashriyotida chop etildi.
Toshkent sh., Uchtepa tumani, Ali Qushchi ko'chasi, 2A-uy.